

Frigjøring på egne premisser

Striden om dansk-palestinske Asmaa Abdol-Hamids folketingskandidatur for danske Enhedslisten, viser at også venstreradikale partier står i fare for å la den hvite middelklassen legge premissene for hvilke stemmer som godtas som legitime i debatten om andre gruppers frigjøring. Hva kan norsk venstreside lære av debatten?

Artikkel i Frontlinjer nr. 1, mars 2008. Av Christian Stokke

I mai 2007 ble dansk-palestinske Asmaa Abdol-Hamid nominert på andreplass for Enhedslisten i København. Hvis partiet beholdt sine seks mandater i Folketinget, ville hun bli valgt inn. Utover sommeren mistet partiet oppslutning på meningsmålingene, samtidig som den hijab-kledde muslimske feministen ble hetset av de andre partiene og demonisert i mediadebatten.

Flere medlemmer ville forlate partiet, enten fordi Asmaa åpent viser sin religionstilhørighet eller fordi hun angivelig ikke støtter likestilling. Et nettverk av studentorganisasjoner og fagforeninger hevdet at Enhedslisten "er bevegelsesnes og ikke minoriteternes parti". Men hvis Enhedslisten er bevegelsesnes parti, skal ikke da kvinne- og innvandrerbevegelsen være representert?

Splittelsen førte til at et ekstraordinært årsmøte ble satt opp for å revurdere kandidatlista. Partiet rakk aldri å avholde dette møtet før statsminister Anders Fogh Rasmussen utlyste nyvalg. Enhedslisten gjorde det bedre enn de fryktet, men en god del dårligere enn forrige valg, og endte på fire mandater og 2,2 prosent av stemmene. Det var for lite til å få Abdol-Hamid valgt inn.

Et spørsmål om religion

Historiker Benito Scocozza sa at han ikke lenger kunne stemme på Enhedslisten, fordi "et socialistisk parti skal ikke fremme religion". Et "anti-religiøst nettverk" ble også dannet i partiet.

Enhedslistens folketingsrepresentanter Line Barfoed og Rune Lund forsvarte Abdol-Hamid: "Vi ønsker som det eneste parti total adskillelse af stat og religion. Samtidig har vi dog alltid understreget den enkeltes ret til at utøve sin religion. [...] Vi ser heller ikke noget problem i, at troende medlemmer ser et sammenfald mellem Enhedslistens politik og deres religions værdier".

Barfoed og Lund viste til at danske muslimer utsettes for "ekstrem marginalisering og hetz", noe som har bidratt til økt ekstremisme. Enhedslisten ønsker å "modvirke den selvopfyldende profeti om civilisationernes sammenstød". Ved å nominere Abdol-Hamid, en venstreorientert muslim, ville de bidra til å "nedbryde fjendebilleder i begge leire og rykke i retning av reel integration".

Folketingsrepresentant Per Clausen tilføyde: "Vi har nok undervurdert den modvilje, der er imod muslimer i den danske befolkning og vores demokrati. Det positive signal, vi kom med ved at opstille Asmaa, det har alle fra SF til Dansk Folkeparti gjort alt for at ødelægge".

Gode og dårlige muslimer

Folketingsrepresentant Frank Aaen forklarte at "det handler om at vise, at der er plads til en rigtig muslim [...] i dansk politik", i motsetning til "kokosnøtter" som den sekulære og assimilerende Naser Khader fra sentrumpartiet Ny Alliance. Under karikaturstriden vinteren 2005-

06 anmeldte Abdol-Hamid Jyllands-Posten for blasfemi på vegne av muslimske organisasjoner, mens Khader ble Danmarks mest populære politiker da han forsvarte ”ytringsfriheten” mot muslimske protester.

”Fargeblinde” liberalere mener det er ”rasistisk” å snakke om ”riktige” muslimer, fordi det angivelig krever at folk er lojale mot sin kulturbakgrunn. Likestillingsminister Karen Jespersen skilte på sin side mellom ”gode” muslimer som Khader, og ”dårlige” muslimer som Abdol-Hamid.

I Vesten har muslimer valget mellom å bli assimilert og hyllet av majoriteten, eller å holde fast ved sin religion og bli hetset. Reell integrering, der muslimer kan være likeverdige på egne premisser, er bare mulig hvis vi bekjemper den rådende ideologien. Staten må være nøytral i forhold til religion, og tilrettelegge for at alle fritt kan utøve sin religion eller la være. Muslimske kvinner må selv kunne velge om de vil bruke hijab på ulike samfunnsarenaer.

Tro, hijab og undertrykking

Abdol-Hamid ble kritisert av feminister fordi hun bruker hijab og ikke håndhilser på menn. Forfatter Bente Hansen hevder Abdol-Hamid ”sender et signal om et hierarki mellom mænd og kvinner”. Abdol-Hamid svarte: ”Jeg har fået meget kritik og tilmed modtaget trusler fra muslimske patriarkalske mænd, der mener, at jeg som kvinde skulle lade være at stikke næsen frem. At jeg også skal angribes fra en feminist [...] er helt overraskende for mig”.

Abdol-Hamid forklarer videre: ”Du oppfatter tørklæde som et symbol på undertrykkelse. [...] Tørklædet er for mig et personligt valg, som alene udtrykker min tilknytning til min religion, og religiøse symboler forandrer sig gennem tid og har forskellige betydninger i forskellige sammenhænge”. Det er ingen prinsipiell forskjell mellom det iranske påbudet om hijab og danske feministers krav om at muslimske kvinner må ta hijaben av.

Svart feminisme

Forsker Rikke Andreassen peker på en ”fælles front af populistiske højrefløjsfolk og nationalistiske venstrefløjsfolk, herunder feminister” som ”nu er blevet fuldstændig besat af spørgsmålet om, at islam er kvindeundertrykkende”. Hvite feminister som vil rive hijaben av muslimske kvinner spiller den samme rollen som vestlige feminister under kolonialismen, og bidrar til å legitimere imperialismen og rasismen.

Ideen om at kvinneundertrykking er spesielt for muslimsk kultur er sentral i konstruksjonen av en likestillingsorientert og overlegen vestlig kultur som må påtvinges andre. Konsekvensen av denne konstruerte motsetninga er at muslimske kvinners valgfrihet begrenses når hijaben blir et symbol for motstand mot imperialisme. Og her i Vesten tilsløres vår manglende likestilling for eksempel på områder som lønn.

Abdol-Hamid sier at ”hvis kvinderne skal frigøres, må det ske på kvindernes egne præmisser”. Rikke Andreassen ser Abdol-Hamid som et dansk eksempel på et oppgjør som svarte feminister har tatt med hvite middleklassefeminister i andre land, men som ikke har nådd Danmark helt ennå.

Abdol-Hamid insisterer på å definere selv hva hun mener med feminisme: ”Som muslim vil jeg [...] opfordre kvindene til at kæmpe for ligestilling mellem kønnene med forskellene taget i betraktning”. Hun sier at ”kvinder og mænd er ikke ens, men de skal have lige muligheder og lige ret til at være dem, de ønsker at være”. Hun kan altså karakteriseres som forskjellsfeminist.

Middelklassens likestillingsprosjekt

Sosiolog May-Len Skilbrei viser at norske arbeiderklassekvinner heller ikke identifiserer seg med middelklassens likestillingsprosjekt. Mens middelklassekvinner vil raskt tilbake til jobb etter å ha fått barn, foretrekker arbeiderklassekvinner lang permisjon og kontantstøtte. De ser oftere jobben som en økonomisk nødvendighet, og vil gjerne jobbe mindre for å få mer tid til familien. Omsorg for barn er mer selvrealiserende enn en underbetalt jobb som ikke gir status.

Hvite middelklassefeminister fremstiller ofte kapitalismen som kvinnefrigjørende, og deres kamp for å få alle kvinner i arbeid sammenfaller med kapitalens behov for billig arbeidskraft. Når middelklassefeministene i SV og Arbeiderpartiet vil kutte kontantstøtten og innføre tvungen tredeling av fødselspermisjonen, tjener de ikke arbeiderklasse- og minoritetskvinneres interesser.

Kapitalistisk ensretting

Kriminologiprofessor og tidligere AKP-leder Kjersti Ericsson beskriver et dilemma, der kvinner har valget mellom å kreve likestilling på bekostning av å bli etterlikninger av menn, eller å kreve anerkjennelse som kvinner, på bekostning av å ikke oppnå likestilling. Muslimske kvinner møter dilemmaet i dobbel forstand. Majoriteten krever at de skal ta av hijaben og fornorskes, og gi opp både sin muslimske og sin kvinnelige identitet.

Likhetsfeminismen forherliger det som forbindes med mannen og gjør det til en modell for kvinner. Dermed fremmes ensretting på kapitalismens og imperialismens premisser, fordi antatt ”maskuline” egenskaper som karriereorientering, egoisme og aggresjon er mer compatible med kapitalisme og imperialismen enn tradisjonelle kvinnelige verdier er.

Forskjellsfeministene ønsker å oppvurdere kvinnelige verdier, men risikerer at kvinner låses i tradisjonelle kjønnsroller. For å oppnå reell likestilling, må dilemmaet overskrides. Staten må tilrettelegge for at begge kjønn fritt kan velge typiske manns- eller kvinneyrker eller være hjemme med barn uten økonomisk tap. Da trengs både flere barnehageplasser, høyere kontantstøtte, selvstendig pappapermisjon og lik lønn.

Enhet gjennom mangfold

Enhet i kampen for frigjøring må utvikles på grunnlag av alle stemmer, ikke ved å definere ut de stemmene som utfordrer etablerte ”sannheter”. Når middelklassen legger premissene for hvordan arbeiderklasse- og minoritetskvinner skal likestilles og integreres, er det middelklassens egne behov som tilfredsstilles. Når feminisme reduseres til tvungen likestilling, og integrering til sekularisme, skjules undertrykkingen bak en maske av frigjøringsretorikk.

Det er ikke muslimske kvinner som trenger å ”avsløres”, men middelklassens propaganda og undertrykking. Vi trenger flere politikere som Asmaa Abdol-Hamid som bryter konformiteten og utfordrer det modernistiske hegemoniet som også venstresida sitter fast i.

REFERANSER

- Kjersti Ericsson: ”Mary Wollstonecrafts dilemma – vilkår og strategier for kvinnekampen” i Rødt 1/2007.
- May-Len Skilbrei: ”Mine, dine og våre saker: likestillingspolitikk for viderekomne” i Kvinneforskning 3/2004.
- Sitatene fra debatten i Danmark er hentet fra Dagbladet Information, www.information.dk.